

גוף ראשון, רבות

הבמאית רות קנר מסתובבת בעולם ומקשיבה. מצותתת לשיחות נשים בבתי קפה, בשדות תעופה, בדואר, והכל-הכל היא רושמת במחברת. את התוצאה אפשר לראות בהצגה "מתרחצות" שהיא מעלה עם רקדניות "אנסמבל בת-שבע": מחזה שמתרחש כולו במלתחת נשים גדולה של בריכת רחצה, ועוסק, בסופו של דבר, בדימוי הגוף שיש לנו עם עצמנו

מאת ורדה הורביץ

צילום: עדי אדר

באחד הערבים לפני כחודש עמד אלמוני מחוץ לסטודיו גדול במרכז סוזן דלל, והציץ מבעד לחלונות הזכוכית אל תוך הרחבה שבמרכז הסטודיו, שם הועלה המחזה "מתרחצות" בבימויה של רות קנר. על הרחבה, המשמשת ככמה, עמדו השחקניות, חלקן לבושות, וחלקן עירומות, כשרק מגבת רחצה לגופן. האלמוני, שהעירום כנראה הרתיח אותו, השליך אבן אל קיר הזכוכית הגדול. הזכוכיות המנופצות התפזרו על רצפת הרחבה. בהתחלה הקהל נבהל. השחקניות עצרו. המוזיקאי המשיך לנגן. ואז קמו הצופים שישבו בשורה הראשונה ואספו בשקט את שברי הזכוכית מהרח-בה. לאחר מכן המשיכו השחקניות במחזה. "זה היה אירוע קסום", אומרת הבימאית רות קנר. "בהתחלה היה מפחיד. אחרי-כך, כשהקהל אסף את הזכוכיות, הייתה תחושה שיש להם חשק לפנות מקום להצגה".

רות קנר. "אשה מוכנה שתהיי יפה ממנה, אבל אל תקחי לה את הייחוד שלה"

כן, קנר מוצאת יופי וקסם בסיטואציות מהחיים. לא דווקא בהתרחשויות חריגות, אלא בסיטואציות קטנות, יומיומיות ופשוטות. את ההצגה "מתרחצות" היא יצרה, בשיתוף עם רקדניות "אנסמבל בת-שבע", לאחר מסע שעשתה. מסע בן שבע שנים, שבהן עקבה, צוותה, תיעדה וציטטה שיחות של נשים. שיחות בבת"קפה, בתחנות רכבת, שיחות בתורים של נמלי תעופה, שבהם היא מרבה לשהות עקב נסיעות רבות לחו"ל ("גם בענייני עבודה"), שיחות ברואר. איפה לא. את הכל היא תיעדה בתוך מחברת חומה עבה, "בלויה ודהויה כבר", היא אומרת. היא לא שיפצה, לא יפייפה, "אפילו לא תיקנתי משפטים שגויים".

"החיים נורא מעניינים", היא נשבת בסיטואציה קרובה. זוג יושב לא רחוק מאיתנו בבית הקפה. הוא קשוב, לא זז. גם היא סטטית. רק היר שלה נעה באינטנסיביות מרובה. "תראי איך היא מסבירה לו, כל-כך מסבירה לו", מוקסמת קנר. והכי אקוויטיות בעיניה הן דווקא השיחות הפשוטות. שיחות על חומרי ניקוי, בעיות משקל, צבע שיער, רכילות ושאר זוטות. בין המילים, מאחורי הדיאלוגים, ובתגובות של נשים על דברי חברותיהן, מוצאת קנר משמעות. אין, לדבריה, מילים שנאמרו סתם. "ואלוהים, הרי נמצא בפרטים".

במחזה, המתרחש כולו במלתחת נשים גדולה של בריכת רחצה, עולות תחושות של נשים לגבי דימוי הגוף שלהן. תחושות של חרדה, פחדים, של צורך אדיר בתשומת לב, של צורך במחמאות, של קושי לקבל מחמאות, של חשדנות. מועבר למתכווני הסלטים ולהתפעלות מצבע השיער החדש של חברתן, רואים את הירענית שבחבורה, שתובעת תשומת לב טוטאלית, את חברתה שפוזרת לסתור את דבריה, את זו שמתביישת בגוף שלה, את הצעירה שמנחמת אותה אבל גם חשה עליונות, ואת התחרות ומאבק הכוחות הטבעי של נשים בחברת נשים נוספות.

שבע השחקניות שהיא בחרה אינן מפורסמות ולא דווקא זוהרות. הן לא רזות במיוחד, לא גבוהות במיוחד. נשים שלא עונות בהכרח על סטנדרטים

מסוימים של יופי. הן אינן מאפרות, ובמהלך ההצגה הן מורחות קרם לחות, מתלבשות, מחליפות בגדים, מתפשטות, עומדות מול מראה דמיונית ומתמודדות עם הביקני, ומנהלות שיחות נשים.

קנר עצמה לא ממש חיה חיים בנאליים. את החתונה שלה, למשל, לפני 25 שנים, ערכה בקומה ג', בשיכון בגבעתיים, אצל ההורים. עשרים איש. משפחה, חברים, חזאית, חולצה, הינומה, הרב לאו ("עוד לפני שנהיה מפורסם") ו"אמא שלי שהציגה לו את בעלי כשהיא אומרת 'תכיר, זה הבעל הראשון של רות'. אמא הייתה בטוחה שזו רק אפיוורה". עוגת החתונה הייתה עשויה מפירות ים. יש לקנר בת בגיל 18 וחצי, שלא התגיסה מטעמי מצפון ומתנדבת בעבודה עם נוער חוסה, בן בגיל 11, שני חתולים ותולעי משי. היא מרבה לנסוע בעולם, בעיקר לבד, ודווקא היא, שחיה אינם חיי שגרה אפורה, מוצאת יופי בבנאליה. "מה ששובה אותי הם האנשים הפשוטים. בלי טיטלים של זוהר. פשוט אנשים. מהרחוב. מהדיומים".

● לכן בחרת שחקניות שאינן חטובות בהכרח? "זו הייתה בחירה כמודע. כינסתי שחקניות שהן נשים עם גוף אמיתי, גוף עם היסטוריה. לא שחקניות במובן של זוהר, לא גוף ברבי, לא דוגמניות. גוף אמיתי זה גוף שעבר לידות. זה גוף לא סינטיטי. זה הכי מקסים בעיני וזה מה שארוטי בעיני. יש לנו שם, למשל, שחקנית שילדה תינוק כמה שבועות לפני תחילת החזרות. היה לה בבטן פס כזה של אחרי לידה. היא לא אהבה את זה שהיא צריכה להתפשט. ובעיני זה מקסים".

● השחקניות עצמן לא נרתעו מלהתפשט? "בוודאי. גם לשחקניות הרזות בקבוצה, המושלמות כביכול, הייתה בעיה. היה להן בהתחלה חשש שאנשים יראו את הגוף שלהן. התעסקנו עם זה. עברנו במהלך החזרות תהליך מאוד משמעותי של ללמוד מחדש את המוסכמות של הגוף ושל היופי. הן למדו להסתכל על האמת של הגוף ולא איפה אנחנו נענות לצווים ולאופנות. נכנסתי איתן למקום של אמת. זה איפה

"כינסתי שחקניות שהן נשים עם גוף אמיתי, גוף עם היסטוריה. לא שחקניות במובן של זוהר, לא גוף ברבי, לא דוגמניות. גוף אמיתי זה גוף שעבר לידות"

"ההצגה היא אנחנו, הנשים. אנחנו תוצר של דיכוי. יש חשש גברי מאשה 'גדולה', שנובע באיזשהו מקום מזה שאשה כזו, עם תחת כזה, עלולה 'לתפוס' מקום"

המשך

מסע אישי, ואני חושבת שהצלחנו."

● במה?

"הן למדו לאהוב את הגוף שלהן. יש שם שחקנית, תמר, שבהתחלה ראיתי את הדילוג של הגוף שלה עם הגיל, עם המשקל. היא עומדת באי-זשור שלב בהצגה בתחנתונים וחזית. היא לא שמנה. אבל הייתה לה בעיה. וכשאת מסתכלת עליה, את רואה גוף בשל עם כל כך הרבה עדינות. אם הייתי גבר הייתי מתאהבה בה. זה גוף מרגש של אשה."

ויש גם שחקנית מבוגרת יחסית. מלאה מאוד. "איריס. יש לה ישבן. היא מדהימה בעיניי. תוך כדי עבודה היא למדה להיות גאה בישבן שלה. היא מתפשטת כמו כולן והיא אוהבת את זה. היא כמו בציור של רנאר, האשה עם האחוריים הגדולים. הישבן עם הנפח. זה נפלא."

● ולמרות דברייך, יש במחזה קטע שבו מישהי חושבת שאמרו לה שיש לה ישבן גדול, והיא נורא מבוהלת.

"ההצגה היא אנחנו, הנשים. אנחנו תוצר של דיכוי. יש חשש גברי מאשה 'גדולה', שנובע באיזשהו מקום מזה שאשה כזו, עם ישבן כזה, עלולה 'לתפוס' מקום. אבל גם אנחנו משתפות עם זה פעולה. אנחנו מתנהלות לפי איך שהחברה רוצה לראות את הגוף שלנו."

● ורצות למנתח הפלסטי. את היית עושה ניתוחים כאלה?

"לא! זה ממש לא אני. לי, מזמן, הפסיקו להפריע קמטים. אני

מסתכלת היום במראה ואוהבת כל קמט. ואם היו לי שערות לבנות, לא הייתי צובעת. זה ברור לי."

● יש גם במחזה תחושה שבאשר נשים נמצאות ביהור, יש ביניהן תחרות סמויה או גלויה. על כל דבר: יופי, חוכמה, ידע, התמצאות. זאת המסקנה שלך?

"לעולם קבוצת נשים תתחלק לשולטות ונשל-טות. אלה שתי דרכים להישרדות, למלחמת הקיום שלנו. אם תשימי לב, תמיד תמצאי את זו שיודעת הכל, ואת זו שגם אם היא יודעת יותר, היא תהסס לתקן או תרגיש לא נעים. ויש את זו שמפגינה ידע במתכון של סלט בציס והיא נורא מאושרת כשמק-שיבים ומתפעלים. ויש את זו שמתמצאת איפה קונים מציאות בכיכר הדמיון."

"נשים מאושרות כשברגע נתון מתבטאת העליונות שלהן, ולא משנה במה. אשה מוכנה שתהיי יפה ממנה, אבל אל תקחי לה את הייחוד שלה. בעצם ההתמצאות שלה באיפה אפשר לקנות מציאה, בעצם זה שיש לה אינפורמציה שלך אין, היא בעצם אומרת 'אני מוצלחת', 'אני שווה'."

● וישאר הנשים מהוות איום?

"אם מישהי, למשל, מספרת בחבורה על הלידה שעברה, ומישהי אחרת נכנסת לדבריה ומספרת את סיפור הלידה שלה, היא לוקחת ממנה את הייחוד. זה במפורש איום על הנישה שלה."

● ואיפה את בכל הסיפור?

"אני מזדהה עם אלה שנשלטות. כלומר, חשוב לי לתת מקום לידע של אחרים. אני בדרך כלל מקטינה את עצמי, משתדלת לא לתפוס מקום. לתפוס מקום דורש המון כוח. לא לכל אחד יש את זה."

● ומאחורי הקלעים, בקרב השחקניות שלך, אין את זה?

"בוודאי שיש. השחקניות המקסימות שלי יודעות לפרגן, אבל מספיק שמישהי לובשת חולצה מעניינת או יפה במיוחד, וכבר יש איום באוויר, ואז חייבים להיאחז במשהו אחר. אם מישהי יפה מאוד, תהיה מי שתפגין חוכמה ואינטלקט."

● איפה הכי אהבת לצוות לשיחות?

"בנמלי תעופה. כי זה מקום של מעבר. גם בדואר, בתור. הנה, את הסצי-נה של מתכון סלט הביצים שמעתי בדואר."

● במשך כל המחזה הנשים עומדות חשופות. למה לפני שהן עוזבות ויוצאות החוצה, הן עומדות מול המראה וטורחות סביב השיער והפ-נים?

"כי כשהן יוצאות מהמלתחה, הן צריכות לעמוד מול העולם הגברי. ומול גברים, אשה יכולה להפגין רק יופי. זו התחושה של הרבה נשים - התפי-סה העתיקה שאשה יפה יותר היא גם בריאה יותר ומתאימה לזיווג. גם אצל חיות זה כך. ואני לא שופטת."

● מה הייתה השיחה הראשונה שתיעדת במחברת שלך?

"זו הייתה מחברת שנסעתי איתה באירופה, ביפן, בארצות-הברית. השיחה

הראשונה שתיעדתי התקיימה בניו-יורק. יש אפילו תאריך: אחד בינואר 1997. זה אכן היה במלתחת נשים. הייתה הפסקת חשמל. אני זוכרת שהנ-שים נבהלו. ואז הגיעו שני גברים לתקן את החשמל, והיו שיחות כמו 'אל תסתובבי, יש פה גבר, תסתירי אותי'. יש את השיחה הזו ב'מתרחצות'. תיעדתי. כתבתי במחברת בחושך."

● זה נראה כמו עזרת נשים כנגד העולם הגברי.

"ברור שיש קונפליקטים סמויים וגלויים של נשים כנגד גברים. יש אפילו איזו אחוות נשים נגד גברים. כנראה שיש חוזק בקבוצת נשים יחד. כשאשה לברה מול גבר, זו לפעמים אהבה, התרגשות, משיכה ארוטית. אבל כשנ-שים נמצאות בקבוצה, עולה לא פעם הסטריאוטיפ של הגבר."

● בטח נקלעת במהלך המסע שלך לרכילות בין נשים.

"כן. רכילות זה נפלא בעיניי. כשהייתי בתיאטרון צה"ל, היינו נוסעות, שלוש שחקניות, וקלידן, והוא כל הזמן נאלץ להקשיב לפטפטים שלנו. כל הזמן קשקשנו. יש לי לפעמים געגוע לתקופה הזו."

"רכילות היא דרך נפלאה לרכוש ידע על העולם. אפשר לראות את זה במחזה 'חתונת הדמים' של לורקה, שנפתח ברכילות. רכילות היא מנגנון נפלא. זו הזדמנות לחוות דברים דרך מה שקורה אצל האחר. זה משהר. דרך רכילות נוצרים קשרים וחבורים, שלא היו נוצרים אם היינו מדברים רק באופן סדור ורציני. רכילות זו עסקת חליפין, שבה מספקים סחורה שמחייבת סוג של אינטימי-ות."

היא נולדה בחיפה וגדלה בגבעתיים. "עיר בלי תרמית. עיר שמייצגת את הבנאליה ומרתקת אותי. היה לי חבר, המשורר חזי לסקלי. פעם חלמנו שנכתוב רומן שיקראו לו 'גבעתיים'. אמה הייתה רופאה ואביה אדריכל. 'היי-תי ילדה שונה, מזוהה. כל הזמן קראתי ספרים. לא שיחקתי. הייתי מבודדת. לא יכולתי להיות חלק מהחברה. העליבו אותי לא פעם. זה לא היה מבחירה'. ברכות השנים למדה ליהנות מהלבר. "אני אוהבת ומשתדלת להיות לבד, לנסוע בעולם לבד. היום זה חלק ממני, כמו הרגל. זה הפך להעדפה שלי."

בתיכון הצטיינה במתמטיקה ובפיזיקה, וזה חלק אחר שלה. אבל אז כבר החלה לעבוד כשחקנית בהצגות נוער. כצא הייתה בתיאטרון צה"ל, אחר כך למדה תיאטרון בתל-אביב ובניו-יורק, הקימה קבוצת תיאטרון קטנה שהעלתה מחזות שזכו לפר-סים יוקרתיים ולהזמנות להופיע בסלונים, ביפן ועוד. ביימה לפסטיבל עכו את ההצגה "גילוי אליהו", שזכתה להמון תשומת לב ופרסים, השתתפה בפרויקט של תיאטרון הקאמרי, ביימה לתיאטרון האו-ניברסיטה בתל-אביב, לתיאטרון אורנה פורת, ביימה מופע עם הזמרת יהו-דית רביץ ועוד.

כבר 12 שנים היא מלמדת משחק באוניברסיטת תל-אביב, מביימת הצגות בתיאטרון עצמאי וקוצרת המון שבחים על דרך עבודתה הלא שגרתית. היא בת 48, נשואה לפסיכולוג הקליני שלמה אריאל, שפרסם מחקרים על משה-קים של ילדים.

● איך שוימרים על 25 שנות נישואים עם הקריירה שלך?

"אלה חיי נישואים עם המון מקום אחד לשני. אנחנו לא כופים את עצמ-נו. כל אחד לבדו עושה הרבה דברים, וזה נותן המון חופש ועצמאות. יש הרבה כבוד הדדי."

● אז איפה בכל זאת אתם מבלים יחד?

"עשינו הרבה טיולים בעולם. שלמה הוא איש של מקומות. הגעתי איתו למקומות מקסימים בעולם."

● יש לך חיי חברה?

"לא. המפגשים שלי הם מפגשים על רקע מקצועי. אני לא דוגמה לשי-חות נשים או לפטפטים. רוב חיי סובבים סביב העבודה. אני לא חיה חיים חברתיים במובן המקובל. אנחנו לא זוג שמארח זוגות בלילות שבת."

● ולו היית נישאת היום, גם עכשיו היית מוותרת על שמלת בלה ואי-רוע גדול?

"אני עובדת בנווה צדק. כמעט כל יום באות לשם כלות שמצטלמות כמה שעות לפני החתונה שלהן. הן כל כך יפות. נורא בא לי לפעמים להיות יפה, וזה כנראה לא יהיה. אבל הן מגיעות לשם בחמש אחר הצהריים, והצל-מים מטרטרים אותן ואת החתנים, ואחר כך הולכים לים להצטלם בשקיעה. עם כל האיפור, והשמלה, נראה לי תמיד שזה היום הכי קשה בחייהן." ■